

สะพาน : ด้านการค้าชายแดน ไทย - มาเลเซีย

อาณาเขตทางตอนใต้ของประเทศไทยอยู่ติดกับประเทศมาเลเซีย เป็นระยะทางยาว 646.5 กิโลเมตร ประกอบด้วยดินแดน 4 จังหวัด คือนราธิวาส ยะลา สงขลา และสตูล มีจุดผ่านแดนถาวรกระจายตามแนวชายแดน 7 จุด คือ ด่านสะเดา และด่านปาดังเบซาร์ จังหวัดสงขลา ด่านสตูล และด่านวังประจัน จังหวัดสตูล ด่านเบตง จังหวัดยะลา ด่านสุโงโกะ-ลก และด่านตากใบ จังหวัดนราธิวาส ซึ่งในแต่ละปีมีมูลค่าการค้าชายแดนกว่าแสนล้านบาท แต่ประมาณครึ่งหนึ่งจะเป็นมูลค่าการค้าที่ผ่านด่านพรมแดนด้านอำเภอสะเดา

การค้าชายแดนที่อำเภอสะเดา

อำเภอสะเดาแต่เดิมมีชื่อเรียกเป็นภาษามลายูว่า “สะดาร์ ซีดาห์” เป็นตำบลขึ้นกับกิ่งอำเภอจังโหลน จังหวัดไทรบุรีต่อมารัฐบาลไทยได้ยกเมืองกลันตัน

ตรังกานู ปลิส ไทรบุรี ตลอดจนเกาะใกล้เคียงให้แก่รัฐบาลอังกฤษ แต่ไม่ได้ยกตำบลสะเดาไปด้วย จึงได้รวมกับตำบลปริก ตำบลทุ่งหมอ ไปขึ้นกับอำเภอเหนือจังหวัดสงขลา และได้ยกฐานะเป็นอำเภอสะเดาเมื่อปี พ.ศ. 2460 ปัจจุบันเป็นอำเภอชั้นหนึ่งและเป็นเมืองชายแดนที่มีความสำคัญยิ่งของภาคใต้

การค้าชายแดนที่อำเภอสะเดาจะผ่านด่านพรมแดน 2 จุด คือ **ด่านสะเดา** และ **ด่านปาดังเบซาร์** ซึ่งมีทั้งการค้าในระบบโดยผ่านพิธีการศุลกากรอย่างถูกต้องและการลักลอบหนีภาษีศุลกากรที่มีทั้งการลักลอบอย่างเป็นขบวนการและกองทัพนมดที่มีอยู่เป็นจำนวนมากจากสถิติที่ผ่านมาปริมาณการเข้า-ออกของผู้คน และการขนส่งสินค้าผ่านด่านสะเดาและด่านปาดังเบซาร์มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แม้ในภาวะวิกฤตเศรษฐกิจที่พื้นที่อื่นๆ ของประเทศต่างได้รับผลกระทบ แต่การค้าชายแดนในบริเวณนี้ยังคงความคึกคักไม่เปลี่ยนแปลง

โดยตัวเลขจากด่านศุลกากรพบว่ามูลค่าการค้าชายแดนผ่านด่านสะเดาในปี 2544 สูงถึง 49,394 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2539 กว่า 2 เท่าตัว ขณะที่ด่านปาดังเบซาร์ในปี 2544 มีมูลค่าการค้าประมาณ 46,691 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2539 ประมาณ 1 เท่าตัว

ทั้งนี้ สินค้านำเข้าหลัก ได้แก่ เครื่องจักรอุปกรณ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ เคมีภัณฑ์ พลาสติก เครื่องอุปโภคบริโภค และสัตว์น้ำ ส่วนสินค้าออกเป็นสินค้าเกษตรที่ผลิตได้ในพื้นที่ ได้แก่ น้ำยางชั้นยางแท่ง แร่ใยหิน อาหารกระป๋อง วัสดุก่อสร้าง และผลิตภัณฑ์อาหาร

โอกาสการพัฒนาการค้าชายแดนไทย-มาเลเซีย

อาจกล่าวได้ว่าความคึกคักของภาวะเศรษฐกิจที่อำเภอสะเดา มีความสัมพันธ์อย่างยิ่งกับเศรษฐกิจของประเทศเพื่อนบ้าน คือ มาเลเซีย ประกอบกับอำเภอสะเดา เป็นพื้นที่เป้าหมายหนึ่งภายใต้กรอบความร่วมมือ

เขตเศรษฐกิจสามฝ่าย อินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย ซึ่งได้มีการตกลงเจรจาในด้านการค้า การลงทุน ทั้งในระดับประเทศและระดับท้องถิ่น เพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างกันมาแล้วระยะหนึ่ง โดยเฉพาะการผ่อนคลายกฎระเบียบผ่านแดน และการขยายเวลาเปิด-ปิดด่านพรมแดนระหว่างไทย-มาเลเซียออกไปอีก 3 ชั่วโมง ซึ่งได้มีส่วนดึงดูดนักท่องเที่ยวและอำนวยความสะดวกในการขนส่งสินค้าผ่านด่านสะเดาและด่านปาดังเบซาร์เพิ่มมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม การขยายธุรกิจการค้าชายแดนระหว่างไทย-มาเลเซียในอนาคต จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอยู่บนพื้นฐานของความเป็นธรรมที่มีการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ซึ่งกันและกันในเรื่องนี้ **คุณบุญช่วย จังศิริวัฒนธำรง** ประธานที่ปรึกษาคณะกรรมการหอการค้าจังหวัดสงขลา อดีตประธานสภาธุรกิจชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็นองค์กรธุรกิจภาคเอกชนที่จัดตั้งขึ้นภายใต้โครงการพัฒนาความร่วมมือเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย อินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย ได้ให้ทัศนะที่น่าสนใจว่า “การพัฒนาเศรษฐกิจชายแดนไทย-มาเลเซีย ควรอยู่บนพื้นฐานของความร่วมมือเพื่อแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน โดยเมื่อเราได้รับกำไรจากเขาก็ต้องให้เขาได้รับกำไรจากเราบ้าง เราได้กำไรจากการท่องเที่ยวก็ต้องให้เขามีส่วนได้รับกำไรจากการค้าขายบ้าง เมื่อเศรษฐกิจบ้านเขาดีเขาก็จะได้เข้ามาท่องเที่ยวบ้านเรามากขึ้น ไม่เช่นนั้นก็คงจะหาข้อสรุปที่จะนำไปสู่การขยายความร่วมมือระหว่างกันได้ยาก”

สำหรับผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการขยายปริมาณการค้าชายแดนไทย-มาเลเซียนั้น **คุณบุญช่วยฯ** มองว่า

“
การขยายธุรกิจ
การค้าชายแดนระหว่าง
ไทย-มาเลเซียในอนาคต
จำเป็นต้องจะต้อง
อยู่บนพื้นฐานของความ
เป็นธรรมที่มีการแลกเปลี่ยน
ผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน

ย่อมส่งผลโดยตรงต่อสินค้าที่ผลิตได้ในภาคใต้ และจะมีผลต่อเนื่องไปถึงการพัฒนาอาชีพและเพิ่มรายได้ของคนในท้องถิ่น โดยเฉพาะคนในอำเภอสะเดาด้วย

โอกาสการพัฒนาการค้าชายแดนในพื้นที่อำเภอสะเดานั้น ยังขึ้นอยู่กับ การขยายตัวของการลงทุนพัฒนาอุตสาหกรรมในพื้นที่ด้วย โดยขณะนี้มาเลเซียได้มีโครงการตั้งเขตการค้าเสรีและมหานครอุตสาหกรรม Kota Perdana ที่บริเวณเมืองบูกิตกายูฮิตัม ติดชายแดนไทยด้านสะเดา ในเนื้อที่ประมาณ 20,000 ไร่ เงินลงทุนประมาณ 200,000 ล้านบาท ระยะเวลาดำเนินการระหว่างปี 2544-2553 มีเป้าหมายที่จะพัฒนาไปสู่การเป็นมหานครอุตสาหกรรมแห่งอาเซียนใน

ศตวรรษ ที่ 21 ทั้งนี้การขยายตัวของเขตอุตสาหกรรมมาเลเซียดังกล่าว อาจส่งผลกระทบต่อการลงทุนอุตสาหกรรมฝั่งไทย และอาจดึงดูดแรงงานจากไทยสู่ฝั่งมาเลเซียเพิ่มขึ้น ซึ่งปัจจุบันเป็นแรงงานในภาคเกษตรที่มีค่าแรงต่ำ ในเรื่องนี้ **คุณบุญช่วยฯ** มีความเห็นว่า “หากรัฐบาลมีนโยบายที่จะให้ประชาชนบริเวณพื้นที่ชายแดนออกไปรับจ้างทำงานในมาเลเซีย ก็ควรจะต้องมีการจัดระบบขึ้นมาดูแลอย่างจริงจังมากขึ้น ซึ่งรวมทั้งการจัดเตรียมเพื่อพัฒนาฝีมือแรงงานเหล่านั้นให้สามารถทำงานที่มีอัตราค่าจ้างสูงขึ้นได้ด้วย”

ความเป็นไปได้ของการจัดตั้งเขตปลอดภาษีในพื้นที่ชายแดน

จากการขยายตัวของมูลค่าการค้าชายแดน ณ ด่านสะเดาและด่านปาดังเบซาร์ดังกล่าวแล้ว ได้มีความพยายามที่จะพัฒนาเศรษฐกิจชายแดนในพื้นที่นี้ให้ขยายตัวเพิ่มขึ้น โดยแนวคิดการจัดตั้ง “เขตปลอดภาษี (Duty Free Zone)” บริเวณด่านสะเดา เริ่มได้รับความสนใจจากนักธุรกิจในท้องถิ่นมากขึ้น ซึ่งเรื่องนี้ **คุณชาญ ลีลาภรณ์** ประธานหอการค้าเขต 18 (สงขลา ยะลา ปัตตานี และนราธิวาส) ได้แสดงทัศนะว่า “การจัดตั้ง

เขตปลอดภาษีขึ้นในบริเวณจุดผ่านแดน จะเป็นกลยุทธ์ที่ช่วยกระตุ้นปริมาณการไหลเวียนของธุรกรรมการค้า ซึ่งนอกจากจะก่อให้เกิดพลังขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจชายแดนแล้ว ยังจะเป็นแหล่งดึงดูดเงินตราต่างประเทศมากระจายลงสู่ระบบเศรษฐกิจท้องถิ่นภายในประเทศได้เป็นอย่างดี”

คุณชาญฯ ยังได้ให้เหตุผลสนับสนุนเพิ่มเติมว่า การจัดตั้งเขตปลอดภาษีในบริเวณด่านสะเดามีโอกาสความเป็นไปได้มาก ซึ่งนอกจากด่านสะเดาจะมีจำนวนผู้คนเดินทางผ่านเข้า-ออกเป็นจำนวนมากเมื่อเปรียบเทียบกับด่านชายแดนอื่น ๆ แล้ว ด่านสะเดายังเป็นจุดเชื่อมโยงของถนนสายหลักภาคใต้กับถนนแนวเหนือ-ใต้ของมาเลเซียที่เชื่อมต่อไปยังสิงคโปร์อีกด้วย โดยประโยชน์โดยตรงที่จะเกิดขึ้นในพื้นที่ก็คือจะช่วยพัฒนาระบบตลาดให้แก่ธุรกิจชุมชนนอกจากนี้จะช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาในพื้นที่ได้มากขึ้น เพื่อจับจ่ายใช้สอยสินค้าหนีภาษีที่มีราคาถูกกว่าท้องตลาดทั่วไป อันจะเป็นการเพิ่มเม็ดเงินที่เป็นรายได้เงินตราต่างประเทศให้แก่ระบบเศรษฐกิจโดยรวมได้ด้วย

เขตปลอดภาษี ในความเห็นของ **คุณชาญฯ** ก็คือการกำหนดพื้นที่ส่วนหนึ่งบริเวณใกล้แนวชายแดนและทำการล้อมรั้วเพื่อจัดตั้งเป็นเขตปลอดภาษีในพื้นที่ประมาณ 5-6 ตารางกิโลเมตร ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวจะอยู่นอกด่านพรมแดน และจะเป็นพื้นที่พิเศษที่อนุญาตให้ชาวมาเลเซีย สิงคโปร์ และชาติอื่นๆ เข้ามาซื้อสินค้าได้โดยเสรีคือไม่ต้องผ่านพิธีการศุลกากรและการตรวจคนเข้าเมือง สินค้าที่วางจำหน่ายในเขตพื้นที่พิเศษนี้ก็จะป็นสินค้าปลอดภาษี เมื่อนำออกไปใช้ในประเทศ

ไทยก็ต้องผ่านการเสียภาษีที่ด่านศุลกากร อย่างไรก็ตาม เนื่องจากเรื่องนี้เป็นเรื่องใหม่ และเป็นเพียงแนวคิดเบื้องต้น **คุณชาญฯ** มีความเห็นว่า หน่วยงานกลางเช่น สภาพัฒน์ฯ ควรจะได้นำไปศึกษาความเป็นไปได้ให้รอบคอบ และอาจจัดให้มีการทำประชาพิจารณ์เพื่อรับฟังความคิดเห็นของคนในพื้นที่ เพื่อให้ข้อเสนอแนะและความเห็นชอบร่วมกันก่อน

ทิศทางการพัฒนาธุรกิจชายแดนภาคใต้

ในการมองโอกาสการพัฒนาธุรกิจการค้าชายแดนที่สะเดา นักธุรกิจในพื้นที่เห็นว่า ความมองความเชื่อมโยงกับธุรกิจชายแดนภายใต้ ภายใต้กรอบความร่วมมือสามเหลี่ยมเศรษฐกิจอินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย และควรขยายช่องทางการค้าสู่อินโดนีเซียมากขึ้น เนื่องจากยังคงมีศักยภาพด้านนี้อีกมาก **คุณโอฬาร อุยะกุล** ประธานสภาธุรกิจชายแดนภายใต้ ได้เสนอแนะแนวทางการพัฒนาธุรกิจการค้ากับประเทศเพื่อนบ้านทั้งสองว่า ควรเจรจาให้พื้นที่ภายใต้กรอบความร่วมมือสามเหลี่ยมเศรษฐกิจเป็นเขตทดลองใช้ “Account Trade” ที่จะค้าขายกันด้วยเงินตราสกุล

ท้องถิ่น เพื่อหาแนวทางการทำธุรกิจระหว่างกันโดยไม่ต้องพึ่งพเงินตราสกุลที่ 3 เช่นที่ผ่านมา “ขณะเดียวกัน รัฐบาลก็ควรสนับสนุนการเพิ่มศักยภาพทางธุรกิจของพื้นที่ชายแดนภาคใต้พร้อมกันด้วย โดยการจัดตั้งกองทุนสนับสนุนการวิจัยและพัฒนา เพื่อหาแนวทางในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิตในท้องถิ่น เช่น ยางพารา ปาล์มน้ำมัน และอาหารทะเล เป็นต้น ขณะเดียวกันควรมีการพัฒนาทรัพยากรบุคคล ทางด้านทักษะการใช้ภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ จีน และมาเลย์ ซึ่งเป็นภาษาที่จำเป็นต่อการทำธุรกิจของพื้นที่แถบนี้ โดยสนับสนุนทั้งในและนอกระบบโรงเรียน”

คุณโอฬารฯ ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการพัฒนาการค้าแบบ Account Trade กับประเทศเพื่อนบ้านทั้งสองว่า นอกจากจะช่วยลดการพึ่งพเงินตราสกุลที่ 3 ที่ค่อนข้างมีความผันผวนแล้วยังเกิดผลโดยตรงในการเพิ่มพูนธุรกิจการค้าระหว่างกัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์โดยตรงต่อผู้ประกอบการและคนในพื้นที่ที่จะสามารถจำหน่ายผลผลิตได้มากขึ้นด้วย อย่างไรก็ตาม ความเป็นไปได้ของการนำแนวคิดนี้ไปปฏิบัติ ย่อมขึ้นอยู่กับความจริงใจที่จะผลักดันของภาครัฐเป็นสำคัญ

นอกจากนี้ ควรให้ความสำคัญกับการเชื่อมโยงธุรกิจการค้าชายแดนภาคใต้กับธุรกิจการค้าระหว่างประเทศด้วย โดย **คุณฉลอง เตชะภีรกุล** อดีตประธานสภาอุตสาหกรรมจังหวัดสงขลา มีความเห็นว่า คงต้องพิจารณาถึงศักยภาพของผลิตภัณฑ์ที่จะนำเข้าสู่ตลาด ซึ่งรวมถึงคุณภาพสินค้าและการบรรจุหีบห่อด้วย ซึ่งโดยทั่วไปพบว่า การนำเข้าผลิตภัณฑ์ชุมชนออกไปสู่ตลาดต่างประเทศค่อนข้างมีข้อจำกัด ทั้งการบรรจุหีบห่อและขีดความสามารถในการผลิตตามคำสั่ง ในเรื่องนี้จึงควรต้องมีหน่วยงานของรัฐเข้ามาช่วยเหลือในการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์อย่างจริงจังในทุก ๆ ด้าน

“ความเป็นไปได้ในระดับแรก อาจส่งเสริมการตลาดของผลิตภัณฑ์ชุมชนควบคู่ไปกับการท่องเที่ยว โดยการจัดให้มีสถานที่สำหรับแสดงและจำหน่ายสินค้าที่เป็นผลผลิตของชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่นิยมของชาวต่างชาติ ซึ่งอาจจะช่วยดึงดูดความสนใจที่จะซื้อไว้เป็นของฝากและของที่ระลึกได้”

ข้อเสนอของภาคเอกชนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชายแดนไทย-มาเลเซีย

แม้ว่าแนวโน้มของการทำธุรกิจชายแดนระหว่างกัน จะมีโอกาสขยายปริมาณเพิ่มมากขึ้นแต่การค้ากับมาเลเซียยังมีปัญหาอุปสรรคที่ผู้ประกอบการประสบอยู่หลายประการ เช่น มาเลเซียยังเรียกเก็บภาษีสินค้าเข้าในอัตราสูงต่างๆ ที่ข้อตกลงภายใต้กรอบอาฟต้า (AFTA) กำหนดให้ประเทศสมาชิกจะต้องลดอัตราภาษีให้เหลือเพียง 0-5% ภายในปี 2546 นอกจากนั้นยังมีปัญหาการไม่อนุญาตให้รถบรรทุกไทยเข้าไปส่งสินค้า

ในมาเลเซีย ตลอดจนการกำหนดให้ใช้ถังบรรจุสินค้าที่ผลิตในมาเลเซีย เป็นต้น **คุณบุญช่วยฯ** จึงได้เสนอแนวทางที่รัฐบาลควรเร่งดำเนินการเพื่อนำไปสู่การขยายการทำธุรกิจการค้าระหว่างไทยและมาเลเซีย ดังต่อไปนี้

ประเด็นแรก รัฐบาลควรเจรจากับมาเลเซียเพื่อหาข้อตกลงในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวข้างต้น รวมทั้งการกำหนดมาตรการในการติดตามผลการปฏิบัติตามข้อตกลงอย่างจริงจังและต่อเนื่อง นอกจากนั้นควรเจรจาเพื่อผลักดันให้มาเลเซียยอมรับข้อเสนอในการเปิดด่านสะเดาตลอด 24 ชั่วโมง ซึ่งเป็นการปฏิบัติเช่นเดียวกับด่านชายแดนระหว่างมาเลเซียและสิงคโปร์ เนื่องจากสินค้าที่ผ่านด่านสะเดาส่วนใหญ่เป็นสินค้าแช่แข็ง และพืชผักที่ต้องการความรวดเร็วในการนำส่งลูกค้า หากเสียเวลารอก็จะทำให้ค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษาเพิ่มขึ้นและยังส่งผลกระทบต่อคุณภาพของสินค้าได้

ประเด็นที่สอง ควรปรับปรุงระบบการอำนวยความสะดวกด้านพิธีการผ่านแดนบริเวณจุดเข้า-ออกชายแดนด่านสะเดาให้มีความคล่องตัวและรวดเร็ว โดยเฉพาะการเพิ่มช่องทางพิเศษสำหรับการเข้า-ออกของนักท่องเที่ยวในช่วงเทศกาลการท่องเที่ยวประจำปีที่มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเป็นจำนวนมาก ซึ่งจะเป็นการช่วยสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวได้อีกทางหนึ่งด้วย

ประเด็นสุดท้าย คือ การจัดตั้ง “เขตปลอดภาษี” บริเวณชายแดนสำหรับจำหน่ายวัตถุดิบที่นำเข้ามาจากต่างประเทศให้แก่ผู้ผลิตสินค้าเพื่อส่งออกโดยไม่ต้องเสียภาษีนำเข้าวัตถุดิบ ซึ่งจะช่วยลดภาระต้นทุนแก่ผู้ส่งออก ขณะเดียวกันก็อาจกำหนดให้เป็น

“เขตปลอดภาษีสินค้าออก” สำหรับสินค้าที่ต้องการสนับสนุนให้มีการส่งออกมากขึ้น เช่น สินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชนที่คัดเลือกมาจากโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เป็นต้น

“การพัฒนาเศรษฐกิจชายแดนเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านจึงเป็นเรื่องจำเป็น เพื่อเตรียมพร้อมที่จะรองรับการขยายตัวด้านการค้า การลงทุนของพื้นที่ในภาคของพื้นที่ในภาค”

สรุป

ภายใต้สภาวะปัจจุบันที่ประเทศไทยต้องเปิดประเทศตามพันธกรณีข้อตกลงความร่วมมือทางเศรษฐกิจในระดับอนุภูมิภาคและระดับภูมิภาค การพัฒนาเศรษฐกิจชายแดนเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านจึงเป็นเรื่องจำเป็นเพื่อเตรียมพร้อมที่จะรองรับการขยายตัวด้านการค้า การลงทุนของพื้นที่ในภาค ขณะเดียวกันก็เป็นการเตรียมการที่จะเป็นประตูเศรษฐกิจใหม่ของประเทศได้ในระยะยาว

ทั้งนี้พื้นที่ชายแดนดังกล่าวจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาและยกระดับสู่มาตรฐานในหลาย ๆ ด้าน ทั้งการจัดระเบียบชุมชนชายแดนให้น่าอยู่ การปรับปรุงกฎระเบียบ และขั้นตอนการปฏิบัติในการผ่านแดนให้อยู่ในระดับมาตรฐานสากล มีการพัฒนาอาชีพและรายได้ของคนในพื้นที่ และที่สำคัญจะต้องสร้างบรรยากาศให้เอื้อต่อการค้าการทำธุรกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งให้ผู้เยี่ยมเยือนมีความรู้สึกปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินอีกด้วย ***